

ŠTÁTNY ARCHÍV V NITRE

Archív s regionálnou územnou pôsobnosťou

PhDr. Peter Keresteš, PhD.

Brno, 8. november 2016

Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav PVH

(Nová) Teritoriálna pôsobnosť Štátneho archívu v Nitre so sídlom v Ivanke pri Nitre

Rozloha: 8415 km²

Kraje: Nitriansky, Trnavský (Galanta, Dunajská Streda), Trenčiansky (Partizánske, Bánovce nad Bebravou)

Počet oddelení: 2 (OSV, OSAD)
Počet pracovísk (Archívov): 5

Počet budov: 14 budov

Počet zamestnancov: 48
(42 v štátnej a 6 vo verejnej službe)

Územná pôsobnosť Štátneho archívu v Nitre v zmysle zákona č. 266 z 30. septembra 2015, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov:

Archív	Územný obvod
Nitra (Ivanka pri Nitre)	Nitra, Zlaté Moravce
Archív Komárno	Komárno
Archív Levice	Levice
Archív Nové Zámky	Nové Zámky
Archív Šaľa	Šaľa, Dunajská Streda, Galanta
Archív Topolčany	Topolčany, Partizánske, Bánovce nad Bebravou

Štátny archív v Nitre a jeho historický vývoj

do 1949	Župný archív v Nitre
do 1949	Župný archív v Zlatých Moravciach
do 1949	Župný archív Komárne
1949-1956	Krajský archív v Nitre (od r. 1952 v Bojniciach)
1949-1954	Oblasťná pobočka Pôdohospodárskeho archívu v Nitre (sídla: Horné Krškany – Oponice – Nitra - Bojnice)
1954-1960	Štátny archív v Bojniciach
1960-1961	Štátny archív v Bratislave, pobočka Bojnice
1961-1969	Štátny archív v Bratislave, pobočka Nitra
1969-2003	Štátny oblastný archív v Nitre (a pobočky)
2003-2015	Štátny archív v Nitre (a pobočky)
2015-	Štátny archív v Nitre (a pracoviská)

Sídlo Štátneho archívu v Nitre

Novozámocká 273, 951 12 Ivanka pri Nitre, T: +421 37 65 64 263

Email: archiv.nr@minv.sk

Štátny archív v Nitre a jeho pracoviská (Archívy)

1. KOMÁRNO (4,5 km)
2. LEVICE (4,8 km)
3. NOVÉ ZÁMKY (3,3 km)
4. ŠAĽA (5,7 km)
5. TOPOLČANY (3,6 km)

5

2

4

3

1

Budova s históriou

Šľachtická kúria z pol. 19. storočia v majetku rodiny Júliusa Markhota, prestavaná v r. 1904-1905 v secesnom štýle.

V r. 1986-1996 prestavaná na účelovú budovu štátneho archívu s kapacitou 23 km archívneho materiálu.

Dnešné vyťaženie: 11,5 km

- 1 Ján Nepomuk Markhot (1811-1888), nitriansky podžupan
- 2 Július Markhot (1857-1918), nitriansky župan
- 3 Pôvodný vzhľad kúrie, okolo 1910
- 4 Erb rodu udelený v roku 1635
- 5 Július Gejza Ján Konštantín Mária Markhot (1929-2010), posledný člen rodu

Stav pred
renováciou
v roku 1985

Rekonštrukcia
objektu v
rokoch
1986-1996

Naše priestory

- bádatelňa
- výstavná sieň
- zasadačka
- kancelárie
- sekretariát -
podatelňa
- knižnica (40 000 zv.)
- fotolaboratórium
- archívne sklady
- manipulačné
priestory
- technické priestory

- vízia: zaregálovanie
4 depotov posuvnými
skladmi (9 km)

Archívne fondy

Hodnotenie, vyrad'ovanie a preberanie dokumentov:

Centrála (krajská pôsobnosť):

- štátnych orgánov so sídlom a s pôsobnosťou vo svojom územnom obvode a právnických osôb zriadených a založených štátnymi orgánmi
- samosprávnych krajov a nimi zriadených právnických osôb
- univerzít a vysokých škôl
- právnických osôb najmä z oblasti hospodárskeho života
- fyzických osôb regionálneho významu

Pracoviská (okresná pôsobnosť):

- štátnych orgánov so sídlom a s pôsobnosťou vo svojom územnom obvode a právnických osôb zriadených a založených štátnymi orgánmi
- obcí a nimi zriadených a založených právnických osôb
- právnických osôb najmä z oblasti hospodárskeho života v ich územnom obvode
- fyzických osôb miestneho spoločenského života

NITRA (11,5 km)
SPOLU: 33,4 km

KOMÁRNO (4,5 km)
LEVICE (4,8 km)
NOVÉ ZÁMKY (3,3 km)

ŠAĽA (5,7 km)
TOPOĽČANY (3,6 km)
SPOLU: 21,9 km

Archívne fondy - centrála

Štátna moc, správa, samospráva

Župy (do r. 1922, 1923-1927, 1940-1945): Nitrianska župa (1464), Tekovská župa (1540), Komárňanská župa (1323); Maďarská okupačná správa v rokoch 1938-1945 (Komárňanská župa III, Tekovsko-hontianska župa, Nitriansko-Bratislavská župa); Výsadné územia do r. 1922: Stolica predialistov vo Vrábľoch (1620-1851); Slúžnovské úrady z rokov 1854-1922; Štátne odborné úrady do r. 1922 (lesné úrady, protinúdzové výbory, stavebné úrady, úrady práce, zverolekári); Krajský národný výbor v Nitre (1949-1960); Oblastné úradovne Osídľovacieho úradu (1945-1951); Nitriansky samosprávny kraj (2001-2003)

Justícia

Podriadené súdy (1787-1790); župné (krajské) súdy (1849-1861); župné súdne stolice (1861-1871); okresné súdy (1850-1854); krajské súdy - sedrie (1872-1949); Trestnica v Leopoldove (1855-1958); Krajská väznica v Nitre (1874-1948); Krajská prokuratúra v Nitre (1949-1960) atď.

Hospodárstvo

Baťa v Partizánskom (1930-1967); Mier v Topoľčanoch (1950-1996); Cukrovar v Šuranoch (1893-1985); Nitrianske mlyny (1927-1948); Agrokomplex v Nitre (1967-1991); Trust Štátnych majetkov v Nitre (1949-1955)

Školstvo

Školské inšpektoráty (1877-1942)

Náboženské organizácie

Prepošstvo v Novom Meste nad Váhom (1431-1868); Farský úrad v Mojmírovciach (1777-1944); Piaristi v Nitre (1699-1950); Piaristi v Prievidzi (1597-1950), Františkáni v Nitre (1703-1949)

Cechy, spolky a záujmové organizácie

Hornouhorský vzdelávací spolok v Nitre (1891-1918)

Rody a panstvá

Správa majetkov Nitrianskeho biskupstva (1558-1949), Huňady (1336-1932), Očkay (1505-1938), Uzovič (1268-1908), Medňanský (1323-1934), Friesenhof (1789-1949), Botka (1361-1896), Bođó (1535-1949), Veľkostatky Pálffy Bojnice (1614-1949), Stummer Topoľčany (1589-1942), Scheoller Levice (1847-1945, Breuner Želiezovce (1574-1948) atď.

Zbierky

Zbierka listín (1290-1874); Zbierka cirkevných matrík (1621-1957); Zbierka máp a plánov (1735-1964); Zbierka cechových písomností (1550-1920); Zbierka pečatidiel, pečiatkovadiel a pečatí (1556-1953); Zbierka Júliusa Etheya (1521-1934)

Archívne fondy - pracoviská

Magistráty miest

Komárno (1277-1922) a Municpálne mesto Komárno (1938-1945), Nitra (1623-1922), Nové Zámky (1605-1922), Pukanec (1321-1890), Levice (1626-1922)

Štátna moc, správa, samospráva

Okresné úrady (1923-1945); daňové úrady (1923-1945); okresné národné výbory (1945-1990); obvodné notárske úrady (1850-1945); mestské národné výbory (1945-1990); miestne národné výbory (1945-1990), obecné úrady (1990-2006)

Justícia

Okresné sudy (1875-1964); verejní notári (1875-1945); okresné prokuratúry (1923-1960)

Hospodárstvo a družstevníctvo

Jednotné roľnícke družstvá (1949-1980); okresné stavebné bytové družstvá (1960-1990), potravné družstvá (1922-1953), Roľnícke komory (1945-1955)

Školstvo

Gymnázia; stredné školy; meštianske školy; všetky typy základných škôl

Náboženské organizácie

Farské úrady

Cechy, spolky a záujmové organizácie

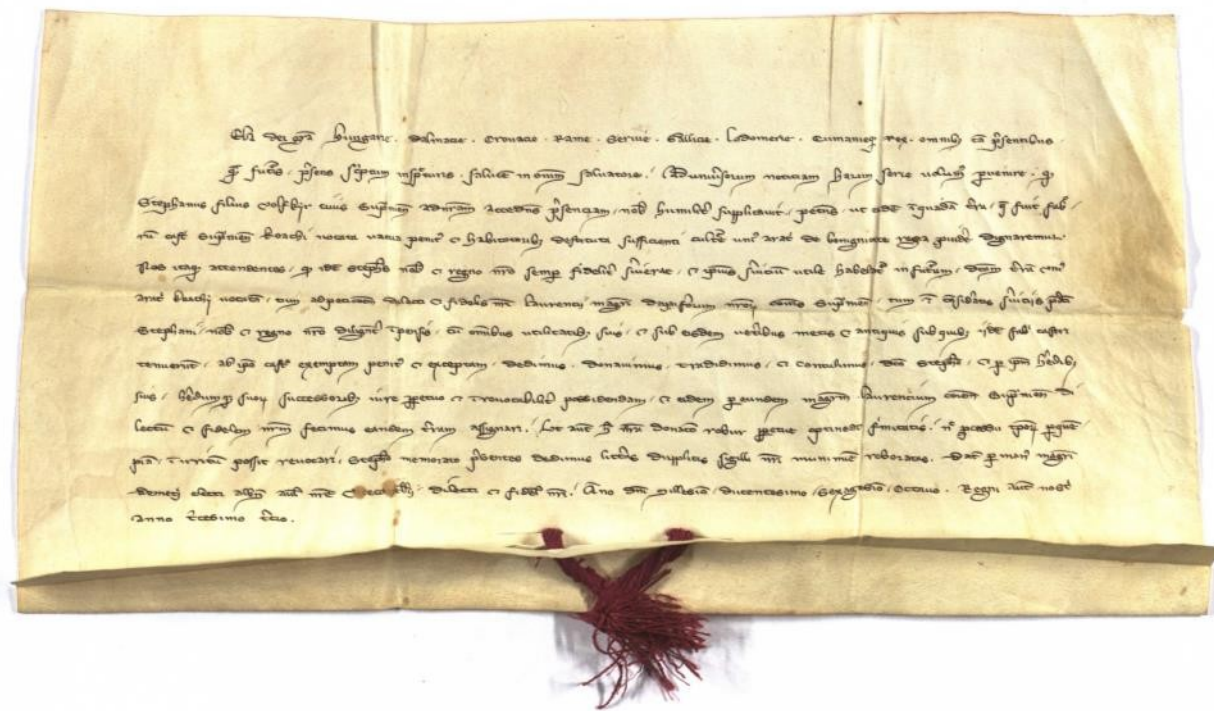
Okresné živnostenské spoločenstvá, pasienkové spoločenstvá, urbariálne spolky

Zbierky

Zbierky máp a plánov; Zbierky pečatidiel, plagátov a letákov

Stredoveké listiny

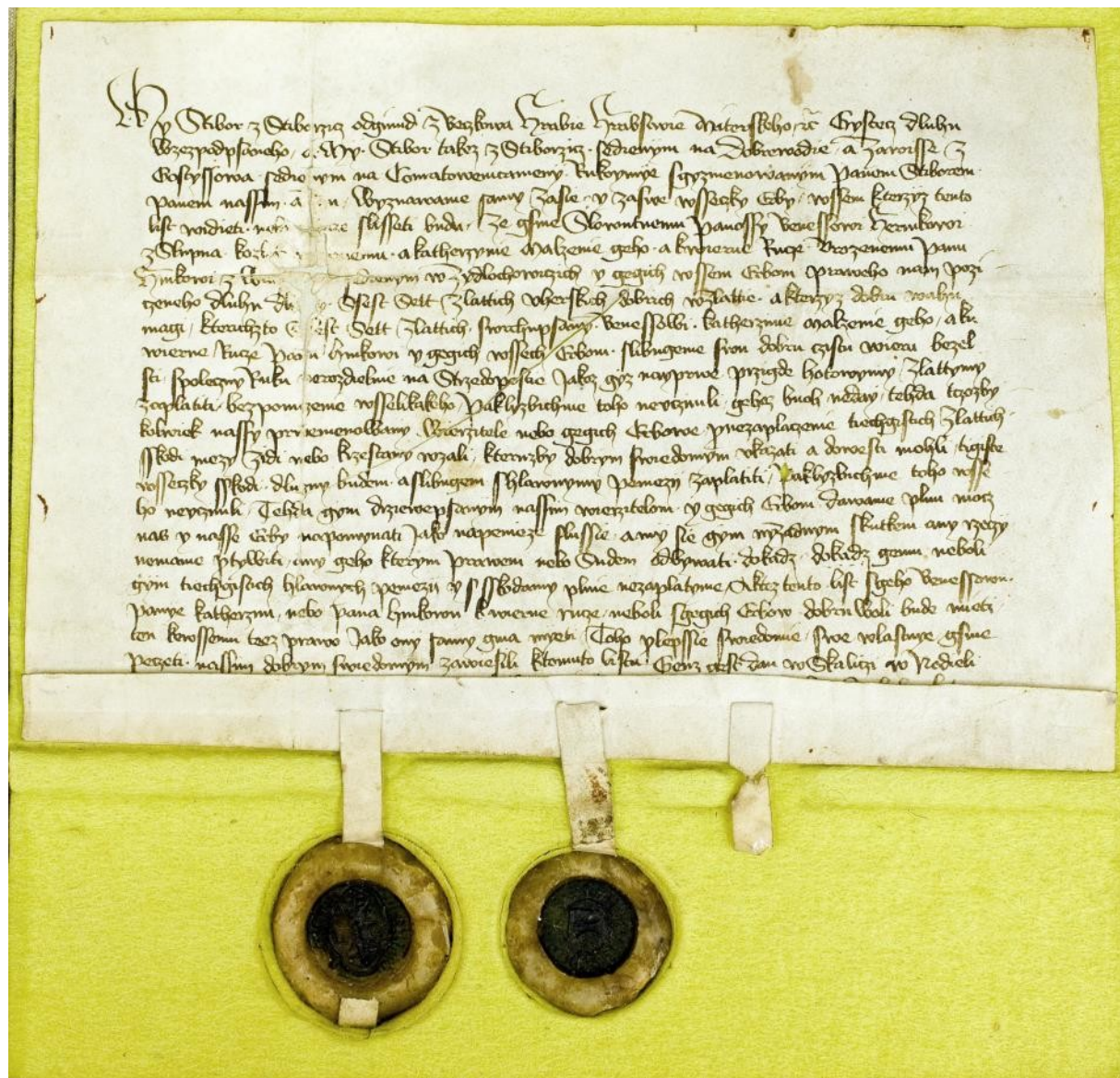
- 512 kusov (neustále toto číslo rastie – v odpisoch)
- vo fonde Uzovič z Kyneku 248 ks
- možnosť štúdia iba na mikrofilmoch a digitálnych kópiách
- najstaršia listina pochádza z r. 1268. Belo IV. ňou daroval časť svojho majetku zo správy kráľovského hradu Šopron komesovi Štefanovi ►
- čoskoro v EA ISEA

Najstaršia listina v slovakizovanej češtine z r. 1422

- Skalica
- 13. december 1422
- Stibor zo Stiboríc a Beckova, jeho syn Stibor ml. a Závíša z Hostišova si požičiavajú 600 uhorských zlatých od Beneša Herníka zo Slupna a jeho manželky Kataríny ►

(Medňanský z Beckova)

Erbové listiny (litterae armales)

- 48 kusov originálov z rokov z r. 1552 až 1917
- cca 900 ks v odpisoch z rokov 1474-1846
- monumentálny projekt „Súpis slovacikálnych erbových listín“ (2006)
- Ferdinand I., uhorský kráľ, udeľuje erb Tekovskej župe v roku 1552 ▶

Erbové listiny

- Povýšenie do barónskeho stavu a udelenie erbu pre Johanna Fogela von Friesenhof v roku 1789
- ▶
- Plechové puzdro pre erbovú listinu zo 17. storočia pre armáles rodu Benkovič (1645)

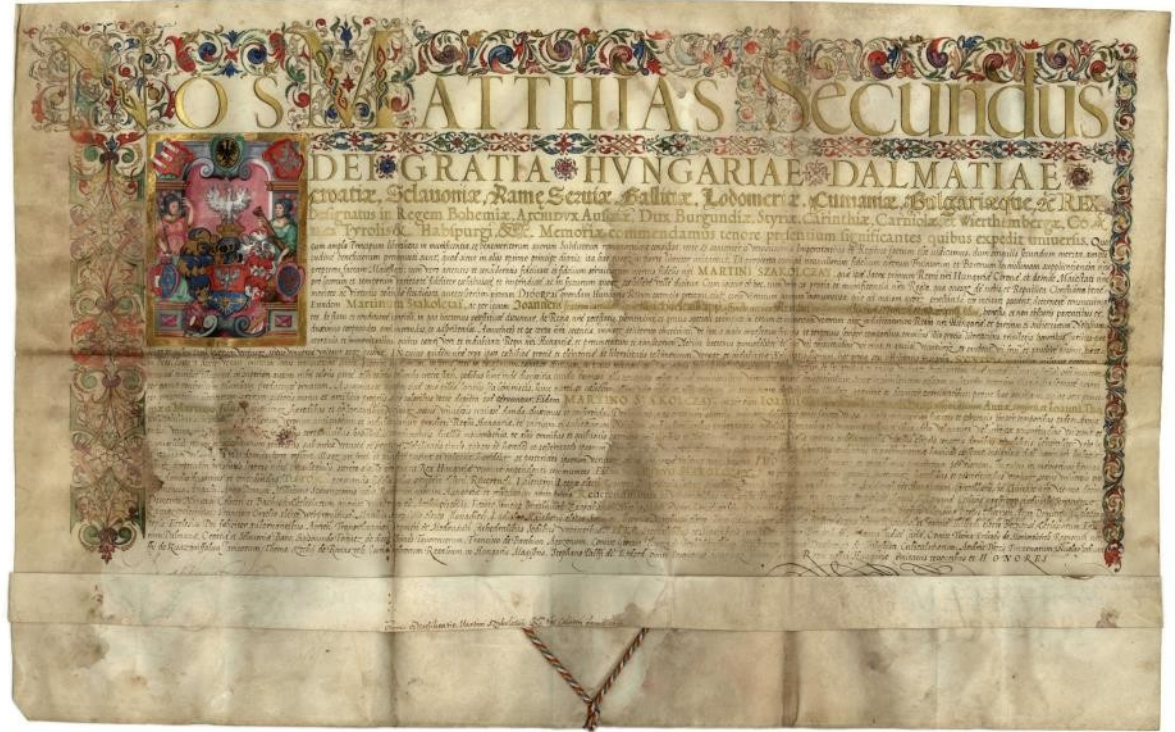
Erbové listiny

10. august 1609
Viedeň

- Matej II. udeľuje šľachtictvo a erb pre Martina Sakolcaia inak Papa, jeho brata Jána, príbuzného Michala Papa, jeho manželku Annu a synov Tomáša, Jána a Martina ▶

- Miniatúry z erbových listín ▶

Fross-Fassingh (1655)
Blaškovič (1599)
Szentbenedeky (1627)

Turecké listiny

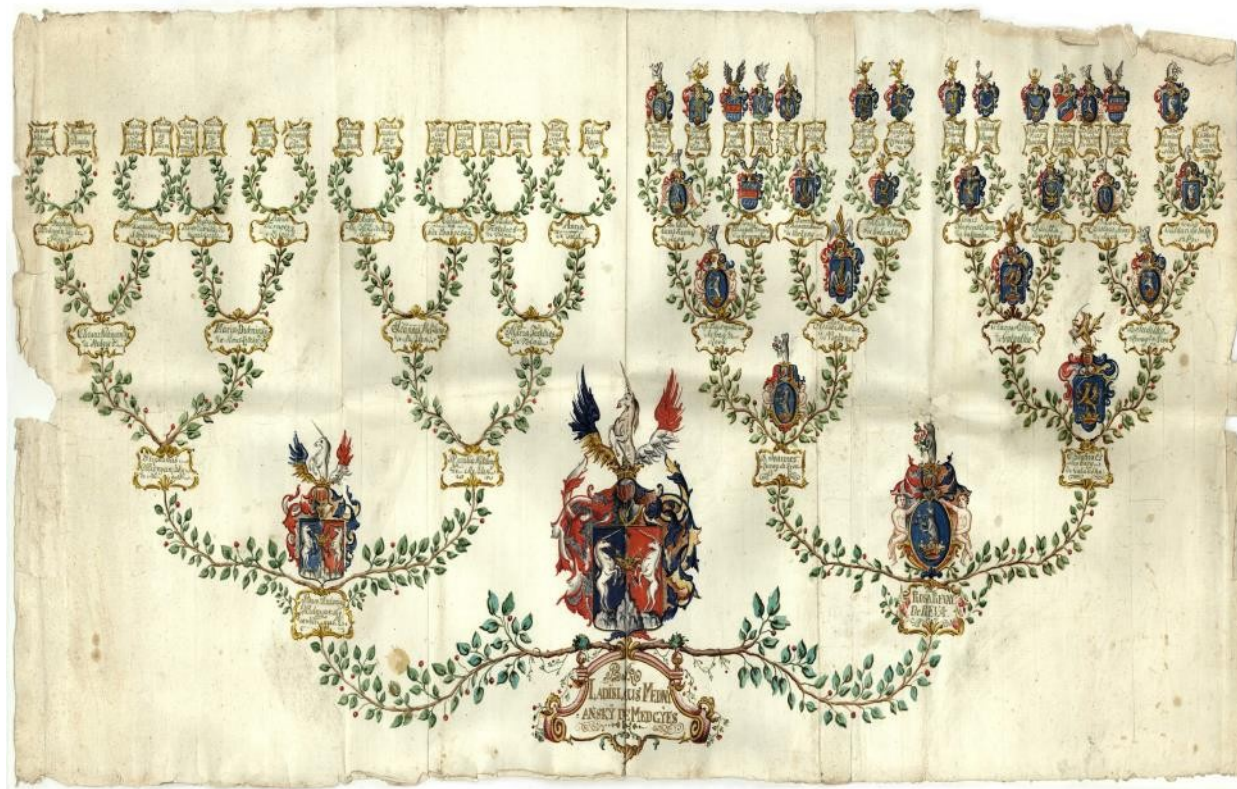
27. máj 1671

- Sedi Mehmed paša, vojvoda preddunajských osmanských vojsk, nariaďuje richtárom na ovládnutom území, aj richtárovi Kamenca pod Vtáčnikom, aby sa čo najrýchlejšie dostavili k nemu, každý s troma poradcami ►

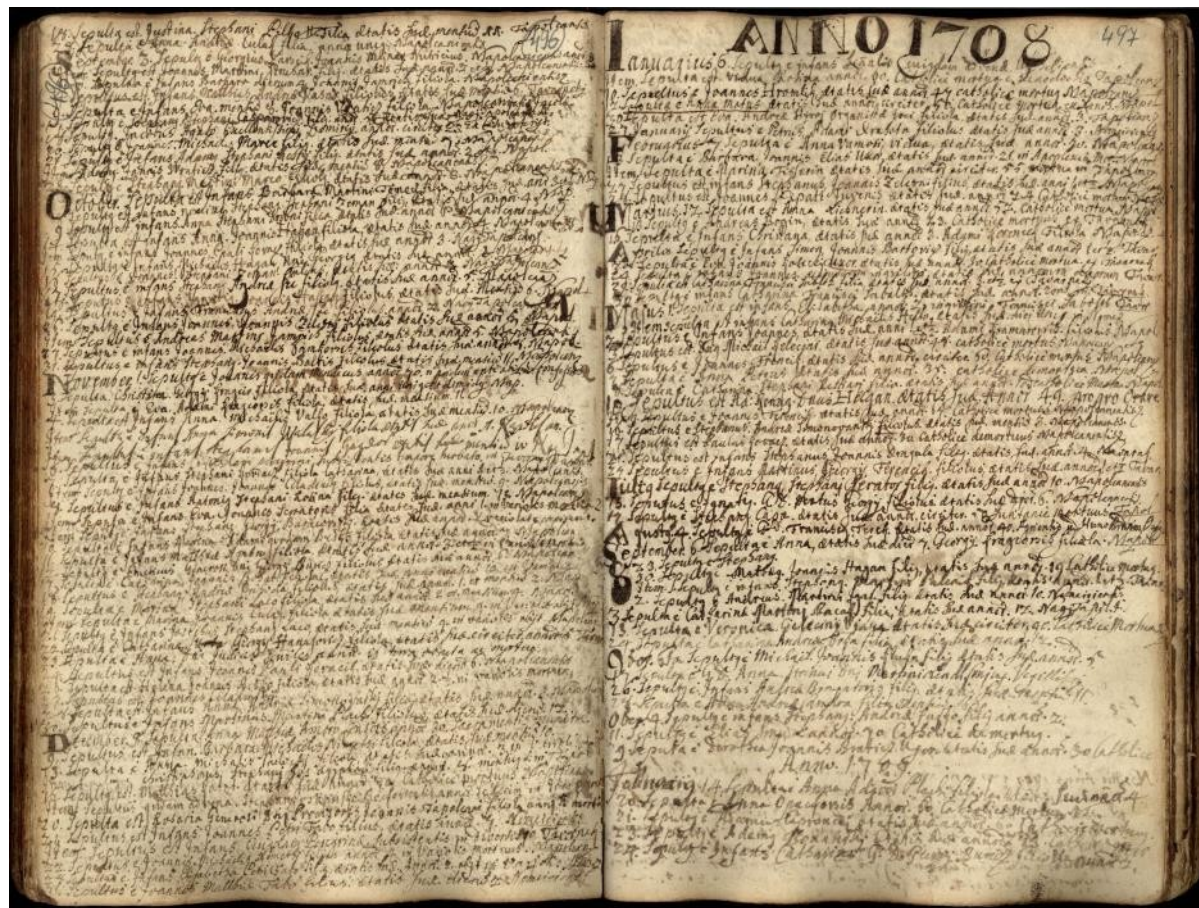
Genealogické pramene

- Vývod baróna
Ladislava
Medňanského,
starého otca
známeho maliara
Ladislava
Mednyánszkeho
(1852-1919) ►

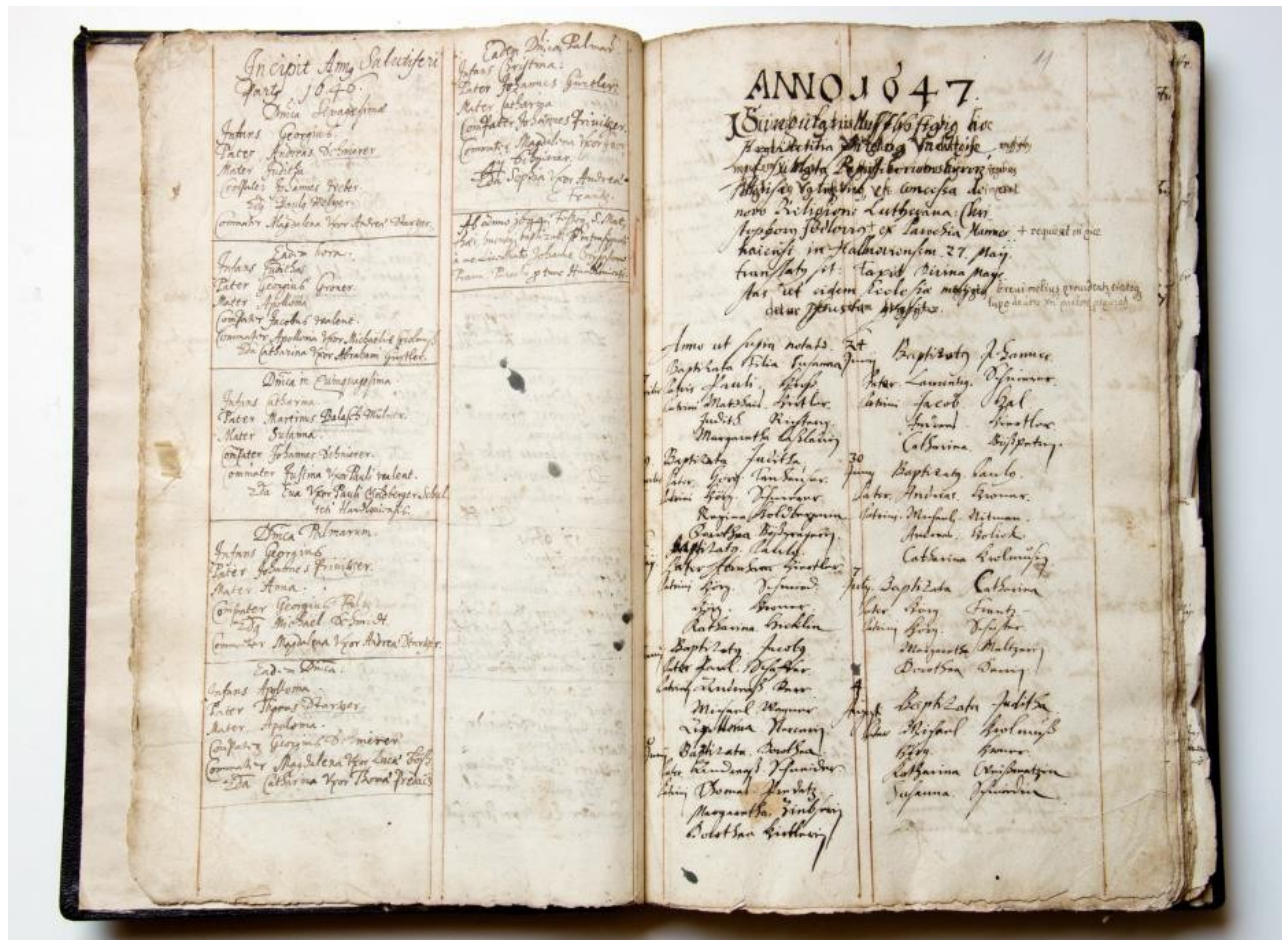
Cirkevné matriky – základ genealogického bádania

- zbierka cirkevných matrik 1621 – 1895 (1958)
- rk., ev., rf., prav., žid.
- možnosť štúdia na mikrofilmoch
- publikované na familysearch.com
- 1895 : zavedenie štátnych (civilných) matrik, v archívoch prebraté do r. 1906
- od r. 1827 druhopisy cirkevných matrik (1827-1895)
- Komárno: pravoslávna z rokov 1740-1894
- R. k. matrika farnosti Čifáre so zápismi z roku 1708 ►

Cirkevné matriky – základ genealogického bádania

- Rk cirkevná matrika farnosti Nitrianske (do 1948 Nemecké) Pravno z roku 1647 ►

Cirkevné matriky – základ genealogického bádania

- obrázkové alegórie na
narodenie a smrť v
matrike farnosti
Nitrianske (Nemecké)
Pravno, 17. stor. ►

Cirkevné matriky –
základ
genealogického
bádania

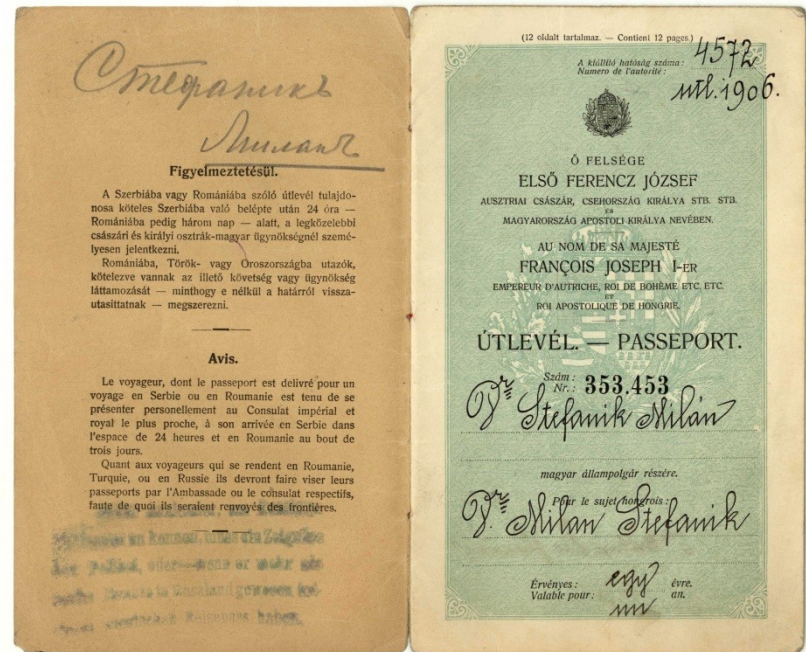
Anno Domini 1815. 51

Baptisati sunt in Ecclesia Evangelica Fay. Ungaricensi
per eundem p. t. V. D. Ministrum Stephanum Schipko.

#	Dies et Mensis	Nomen Baptisati	Parentes	Conditio	Domiilium	Susceptores.
92.	26. Oct.	Andreas	Andreas Garaj Susanna Dragula.	Colonus	Onastina	Andr. Drevény, Dam. Hajsho, Andr. Kuffy, Maria Gyaris
93.	27. Oct.	Elisabetta	Johannes Holy Catharina Drevény	Colonus	Winnia	Andr. Hanko, Steph. Lami, Joh. Ondrka Joh. Lukemich, Catharina Kuffy.
94.	31. Oct.	Stephanus	Stephanus Holcska Eva Blankoma	Colonus	Mieggocz	Georgius Sagg, Catharina Hudecz, Catharina Sedobek, Anna Hudecz.
95.	29. Oct.	Ludovicus	Samuel Scur Anna Michalecz	Reesor	Z. Ugroz	Joh. Kis c. Conf. Elisabetta, Mich. Schink c. Conf. Anna, Anna Sedobek, Steph. Schinko V. D. Ministr. Conf. Maria Hretch.
96.	7. Nov.	Ludovicus	Michael Hnatch Maria Cerno	Pannifex	Z. Ugroz	Johann. Schveiz, c. Conf. Johanna, Jo- hanna Hamara, Johanna Fenyu, Cath. Schveiz.
97.	9. Nov.	Michael	Josephus Zagacz Maria Dvorany	Altdonar	Sina	Mich. Seutez, Leop. Kuffier, Paul. Schmitz, Johannes Schiller.
98.	12. Nov.	Johannes	Adamus Hudecz Anna Buoska	Colonus	Winnia	Joh. Ondrka, Adam. Lince, Paulus Ondregka, Anna Adamesch.

- Záznam o krste
Ľudovíta Štúra v
evanjelickej matrike
farnosti Uhrovec 29.
októbra 1815 ►

Archívne zaujímavosti

- Cestovný pas dr. Milana Rastislava Štefaníka z roku 1907 do Ruska ►

Štátny archív v Nitre, jeho úlohy a problémy

predarchívna starostlivosť – evidencia – prístup - ochrana – spracovanie a sprístupňovanie AD – prezentácia AD

- Vyhl. 410/2015 - schvaľovanie smerníc orgánov verejnej moci (najmä školy, obecné úrady)
 - filtrácia subjektov z predarchívnej starostlivosti (pôvodcovia I., II. a III. kategórie)
 - gen. revízia a scelovanie archívnych fondov
 - delimitácie archívnych fondov
 - prevzatie písomností okresných súdov, štátnych a verejných notárstiev
 - nová metodika pri spracúvaní a sprístupňovaní archívnych dokumentov (ISAD G), projekty
 - Elektronický archív Slovenska (EA ISEA)
 - IS Fabasoft (správa registratúry)
 - digitalizovanie a mikrofilmovanie archívnych dokumentov (erbové listiny, daňové súpisy, testamenty, frontové pozdravy)
 - biografický slovník a dejiny archívu
 - rokovanie s The Central Archives for the History of Jewish People v Jeruzaleme o spolupráci
 - aktívna účasť na projektoch – EPAP, Knižnica, AFondy, Akvizičná komisia, Delimitačná komisia OAR SVS MV SR, Vedecká archívna rada
- kapacitné problémy budov (výstavba nových účelových budov u nás v nedohľadne)
 - materiálne a technologické zastaranie (riešenie len havarijných stavov)
 - personálne poddimenzovanie
 - nedostatok kvalifikovaného personálu
 - zastaralosť technického vybavenia
 - centralizované riadenie (Centrá podpory)
 - prílišné zaťaženie správnu agendou

Archívne brigády – základ práce s archívnym materiálom

- cieľ: rekonštrukcia pôvodného usporiadania uloženia archívnych súborov
- v r. 1961-1996 archív v provizóriu
- niekoľko sťahovaní a rozdelenia materiálu: domiešanie a roztrhnutie archívnych fondov
- začiatok : 2013
- koniec : 2020 (?)
- zapája sa celý kolektív (oddelenie OSAD)
- metodicko-vzdelávací účel (pre mladých kolegov)

Zachraňovanie
písomností hlavného
slúžneho z r. 1880-
1910 z budovy
bývalého župného
súdu v Nitre (2008)

Budovanie pozitívneho imidžu inštitúcie na verejnosti (verejno-propagačná činnosť archívu)

- dni otvorených dverí
- budovanie pozitívneho vzťahu detí a mládeže k histórii
- spolupráca s médiami (TV, tlač)
- exkurzie
- výstavy
- odborné prednášky a semináre

Ministerstvo vnútra SR
 Štátny archív v Nitre
 Novozámocká 273
 951 12 Ivanka pri Nitre
 037/656 42 63
 archiv.nr@miv.sk

D.O.D.

Deň Otvorených Dverí - Doors Open Day

12.6.2015

Program:
 8:00-16:00
 -prehliadka archívu
 -prehliadka archívnych depôtov (vstup každú hodinu)
 -výstava najzaujímavejších archívnych dokumentov
 -informácie o činnosti a úlohách štátneho archívu
 -program pre deti

Srdečne Vás pozývame!

HISTORICKÁ FOTOGRAFIA AKO ARCHÍVNY PRAMEN

Slovensko - integrálna súčasť Európy

VÝSTAVA HISTORICKÝCH FOTOGRAFÍÍ
 Z FONDŮV ŠTÁTNEHO ARCHÍVU V NITRE
 usporiadaná pri príležitosti slovenského
 predsedníctva v Rade Európskej únie

- *rodinné albumy
- *prvá svetová vojna
- *stálejšie fotografie
- *mesto Nitra na starých fotografiách
- *nitrianski fotografi

september - október 2016
 pondelok - streda 8:00 -16:00
 vstup voľný

MV SR, Štátny archív v Nitre
 Novozámocká 273, 951 12 Ivanka pri Nitre

MINISTERSTVO VNÚTRA SR, ŠTÁTNY ARCHÍV V NITRE
 VÁS POZÝVA NA

DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ

SPOJENÝ S VÝSTAVOU
 "ŠKOLSTVO V ARCHÍVNYCH DOKUMENTOCH"

3 júna 2016 od 8:00 do 15:00

-prehliadka archívu a archívnych depôtov
 -informácie o činnosti a úlohách štátneho archívu
 -program pre deti

Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Nitre, Novozámocká 273, 951 12 Ivanka pri Nitre, 037/656 42 63, archiv@mv.gov.sk

LEVICE

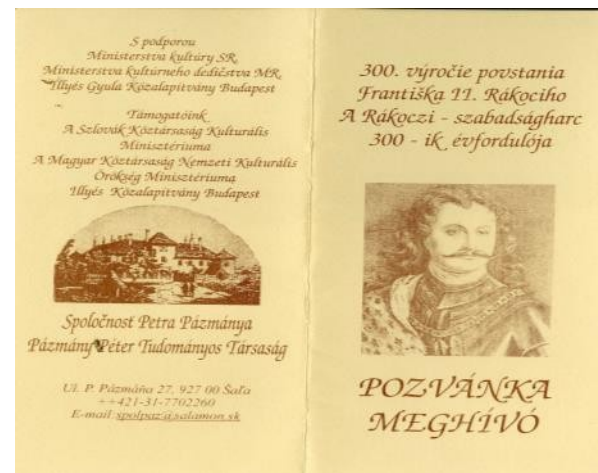
- Natáčanie dokumentárneho filmu (2015)
- Prednáška o činnosti archívu (2010)

TOPOLČANY

- Výstava obecných symbolov na MÚ (2006)
- Namaľuj svoj erb (2012)

KOMÁRNO

- Odborná konferencia „Remeslá a živnosti v dejinách miest“ (2016)

ŠALA

- Deň otvorených dverí (2016)

ŠALA

- Konferencia „Čo sa stalo pred 100 rokmi“ (2016)
- Výstava „Regionálne kultúrne dedičstvo“ (2008)

ŠALA

- Výstava „Rieka, ktorá spája“ (2010)
- Konferencia „300. výročie povstania Františka Rákocziho“ (2003)

Priekopník v rozvoji regionálnej histórie Nitrianskeho kraja

- regionálne monografie obcí a miest (Nitra, Šaľa, Levice, Topoľčany)
- vedecké zborníky
- projekty s VÚC
- spolupráca s médiami (TV, tlač, Nitrianske noviny, SME)
- vlastná vedecká činnosť (dejiny archívu, biografický slovník)

Partnerská spolupráca s archívmi a inštitúciami

- Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť v Martine (P. Keresteš, M. Belej)
- Slovenská archivistika (P. Keresteš)
- Státni oblastní archiv v Prahe (od r. 2014)
- Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára (od r. 2015)
- Veszprémi Megye Levéltára Veszprém (Šaľa)

Partnerská spolupráca s archívami a inštitúciami

- *Státní okresní archiv
v Zlíne (1976, 39
rokov partnerskej
spolupráce s
pracoviskom Archív
Topolčany)*

Ocenenie práce

MAĎARSKÁ SPOLOČNOSŤ
PRE RODOPISNÝ
VÝSKUM RODÍN

*„Tíz évi előzetes
munkám? Úgy tudom,
nem elégséges életre
vált, de minden
jelenlétem után is
jelenlétem: István
Társoly elnöke.”*

udeľuje cenu

**BÁDATEĽSKÉ MIESTO ROKU
2013**

v kategórii zahraničných bádateľských miest
Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky,
ŠTÁTNEMU ARCHÍVU V NITRE

za profesionálnu a obetavú prácu vykonávanú v záujme rodopisných bádání.

A MAGYAR CSALÁDTÖRTÉNET-
KUTATÓ EGYESÜLET

*„A házam egyházaiban és a házaiban,
és családja mellett jobbra,
balra egy család mellett,
a ház történelmének egy új lapja.”*
(Székely István)

**AZ ÉV KUTATÓHELYE
2013**

díjban részesíti a határon túli kutatóhelyek kategóriájában a
Szlovák Köztársaság Belügyminisztériumának
NYITRAI ÁLLAMI LEVÉLTÁRÁT

a családtörténeti kutatások érdekében végzett szakszerű és áldozatos munkájáért.

Budapest, 11 február 2014.
Budapest, 2014. február 11.

Dr. Gyimesi Endre
štátny tajomník maďarskej vlády
zodpovedný za archivy
levéltárakért felelős
miniszteri biztos

Dr. Kollega Tarsoly István
predseda Maďarskej spoločnosti pre
rodopisný výskum rodín
a Magyar Családtörténet-kutató
Egyesület elnöke

Budovanie kolektívu
– základ dobrej
tímovej práce

Na záver....

„Archivár sa nesmie považovať za úradníka, on je viacej, je majiteľom minulosti. U dobrého archivára musí byť vrozený cit k prameňom. Kto nemá citu k prameňom, nie je archivárom, ale lúpežníkom. Archivárova bytosť sa s prameňmi spája priamo generačne. Poškodenie materiálu musí cítiť ako poškodenie vlastného tela a opačne. Poriadok v archíve je podkladom archivárovej satisfakcie.“

Smernice pre archivára oblastných pobočiek
Pôdohospodárskych archívov
25. marca 1949

**Príjemné prežitie vianočných sviatkov a PF 2017
Vám želá kolektív Štátneho archívu v Nitre!**